

ZAGREBAČKA
BURZA

Zagreb Stock Exchange

Trgovinski priručnik

Zagreb, lipanj 2017.

Sadržaj:

1	Uvod.....	1
2	Vrijeme trgovanja i trajanje pojedinih faza trgovine.....	1
2.1	Modalitet kontinuirane trgovine	1
2.2	Modalitet dražbe	1
2.3	Modalitet kontinuiranih dražbi.....	2
2.4	Blok transakcije.....	2
2.5	Prijava OTC transakcija	2
2.6	Vrijeme trajanja dražbe uravnoteženja i produljene dražbe	2
3	Kriteriji likvidnosti za razvrstavanje dionica u modalitet kontinuirane trgovine i modalitet dražbe.....	2
3.1	Novouvrštene dionice ili dionice koje se primaju u trgovinu na CE Enter tržište	3
3.2	Periodička provjera kriterija likvidnosti.....	3
3.3	Ubrzani prelazak u modalitet kontinuirane trgovine.....	3
4	Dražba uravnoteženja	4
4.1	Kriterij likvidnosti	4
4.2	Iznosi limita.....	4
4.2.2	Obveznice i komercijalni zapisi	5
4.2.3	Ukidanje limita	5
4.3	Referentna cijena	5
5	Nalog sa skrivenom količinom	6
5.1	Dionice i udjeli ETF-ova.....	6
5.2	Obveznice i komercijalni zapisi	6
7	Kratka prodaja.....	6
6	Oznaka vrste računa i broj računa za namiru.....	7
6.1	Način unosa vrste računa i računa za namiru.....	7
6.2	Izmjena podataka	7
7	Blok-transakcije	7
7.1	Dogovorene transakcije.....	7
7.2	Minimalna veličina blok-transakcija	8
8	Prijelazne i završne odredbe.....	8

1 Uvod

Na temelju odredbe članka 5. stavak 1. Pravila Burze (dalje: Pravila), ovim se Priručnikom uređuje sljedeće:

- Vrijeme trgovanja i trajanje pojedinih faza trgovine
- Vrijeme trajanja dražbe uravnoteženja
- Kriteriji likvidnosti za razvrstavanje dionica u modalitet kontinuirane trgovine i modalitet dražbe
- Iznosi limita za pokretanje dražbe uravnoteženja
- Način unosa oznake vrste računa
- Veličina blok-transakcija

2 Vrijeme trgovanja i trajanje pojedinih faza trgovine

Na temelju odredbe članka 147. stavak 1., članka 150. stavak 3 i članka 185. stavak 2. Pravila, Burza određuje vrijeme trgovanja i odvijanje pojedinih vrsta trgovine, te trajanje pojedine faze modaliteta kontinuirane trgovine i modaliteta dražbe.

2.1 Modalitet kontinuirane trgovine

Tablica 1. vrijeme odvijanja pojedinih faza trgovine u modalitetu kontinuirane trgovine.

Faza	Trajanje
Faza pred-trgovanja	08:00 - 09:00
Glavna faza trgovanja:	
Dražba otvaranja	09:00 - 09:30 ¹
Kontinuirana trgovina	09:30 ² - 15:55
Dražba zatvaranja	15:55 - 16:00 ¹
Faza post-trgovanja	16:00 ² - 16:15

1---najraniji završetak (zbog varijabilnog završetka dražbe otvaranja, odnosno zatvaranja, koji može iznositi najviše 15 sekundi. Varijabilni završetak se određuje posebno za svaki instrument pomoću generatora slučajnih brojeva.

2---najraniji početak

2.2 Modalitet dražbe

Tablica 2. Vrijeme odvijanja pojedinih faza trgovine u modalitetu dražbe.

Faza	Trajanje
Faza pred-trgovanja	08:00 - 11:00
Glavna faza trgovanja - dražba	11:00 - 13:00 ¹
Faza post-trgovanja	13:00 ² - 16:15

1---najraniji završetak (zbog varijabilnog završetka dražbe koji može iznositi najviše 15 sekundi. Varijabilni završetak se određuje posebno za svaki instrument pomoću generatora slučajnih brojeva).

2---najraniji početak

2.3 Modalitet kontinuiranih dražbi

Tablica 3. vrijeme odvijanja pojedinih faza trgovine u modalitetu kontinuiranih dražbi.

Faza	Trajanje
Faza pred-trgovanja	08:00 - 09:00
Glavna faza trgovanja	09:00 - 16:00
Faza post-trgovanja	16:00 - 16:15

Maksimalno vrijeme trajanja faze prikupljanja ponuda iznosi 30 sekundi od trenutka kada održavatelj tržišta unese ponudu.

2.4 Blok transakcije

Blok-transakcije mogu se sklapati svakog trgovinskog dana Burze u vremenu od 08:00 do 16:00 sati.

2.5 Prijava OTC transakcija

Prijava OTC transakcija moguća je svakog trgovinskog dana Burze u vremenu od 8:30 do 16:00 sati.

2.6 Vrijeme trajanja dražbe uravnoteženja i produljene dražbe

Na temelju odredbe članka 195. stavak 3. Pravila, Burza određuje vrijeme trajanja dražbe uravnoteženja i produljene dražbe.

Tablica 4. Vrijeme trajanja dražbe uravnoteženja i produljene dražbe za pojedinu vrstu financijskih instrumenata.

Financijski instrument	Dražba uravnoteženja	Produljena dražba
Dionice	5 min + varijabilni završetak (najviše 15 sekundi)	Približno 10 min ili 5 min ¹
Udjeli ETF-a		
Obveznice, prava i komercijalni zapisi		

¹ 10 minuta u slučaju da se produljena dražba pokrene u kontinuiranoj trgovini i dražbi otvaranja, a 5 minuta ako se pokrene u dražbi zatvaranja.

3 Kriteriji likvidnosti za razvrstavanje dionica u modalitet kontinuirane trgovine i modalitet dražbe

Na temelju odredbe članka 192. stavak 3. Pravila, Burza određuje brojčane kriterije za razvrstavanje dionica za trgovanje u modalitet kontinuirane trgovine i modalitet dražbe te brojčane kriterije za ubrzani prijelaz u modalitet kontinuirane trgovine.

U modalitetu kontinuirane trgovine uvijek se trguje dionicama uvrštenim na Službeno ili Vodeće tržište, dionicama za koje postoji sklopljen ugovor o obavljanju poslova održavatelja tržišta između Burze i člana i dionicama uključenim u indeks CROBEX® ili drugi indeks Burze.

U modalitetu dražbe može se trgovati samo dionicama.

3.1 Novouvrštene dionice ili dionice koje se primaju u trgovinu na CE Enter tržište

Za potrebe ovog Priručnika, prvim uvrštenjem dionice za trgovanje na uređenom tržištu smatra se ako dionica:

(a) prije toga nije bila uvrštena za trgovanje na uređenom tržištu;

(b) prije toga bila je uvrštena za trgovanje na uređenom tržištu, ali je isključena iz trgovanja na svim uređenim tržištima na kojima je bila uvrštena.

Dionice koje se prvi put uvrštavaju na uređeno tržište ili primaju u trgovinu na CE Enter - Alter trguju se u modalitetu kontinuirane trgovine.

Dionice koje se primaju u trgovinu na CE Enter – Fortis i CE Enter - X trguju se u modalitetu dražbe. Nakon početne trgovine u modalitetu dražbe, prilikom prve sljedeće periodičke provjere kriterija likvidnosti, dionice mogu prijeći u modalitet kontinuirane trgovine ako zadovoljavaju kriterije likvidnosti. Iznimno, ako su dionice prije primitka u trgovinu na CE Enter – Fortis bile uvrštene na uređeno tržište ili primljene u trgovinu na CE Enter – Fortis i ako se istima trgovalo u modalitetu kontinuirane trgovine, a od prestanka uvrštenja, odnosno prestanka trgovanja nije prošlo više od 1 (jednog) mjeseca, dionicama se trguje u modalitetu kontinuirane trgovine.

3.2 Periodička provjera kriterija likvidnosti

Dionice koje u tromjesečnom razdoblju ostvare prosječno najmanje jednu transakciju dnevno ili imaju prosječni dnevni promet najmanje 35.000,00 kuna trguju se u modalitetu kontinuirane trgovine.

Dionice koje u tromjesečnom razdoblju ostvare prosječno manje od jedne transakcije dnevno i imaju prosječni dnevni promet manji od 35.000,00 kuna smatraju se manje likvidnim dionicama i trguju se u modalitetu dražbe.

Prilikom izračuna prosječnog dnevnog prometa i broja transakcija iz izračuna se izuzimaju blok-transakcije i OTC transakcije.

Burza će svakog prvog petka u tromjesečju na svojim internetskim stranicama objaviti popis dionica kojima će se trgovati u modalitetu dražbe. Trgovina dionicama u modalitetu dražbe započet će sljedeći trgovinski dan nakon objavljivanja popisa.

3.3 Ubrzani prelazak u modalitet kontinuirane trgovine

Dionica koja u trgovinskom tjednu ostvari promet od najmanje 500.000,00 kuna te ostvari najmanje jednu transakciju dnevno i najmanje 15 transakcija u tjednu prebit će se iz modaliteta dražbe u modalitet kontinuirane trgovine.

Prilikom izračuna prosječnog dnevnog prometa i broja transakcija iz izračuna se izuzimaju blok-transakcije i OTC transakcije .

Burza će na kraju trgovinskog tjedna nakon završetka trgovine na svojim internetskim stranicama objaviti ako je koja dionica zadovoljila uvjete za ubrzani prelazak u modalitet kontinuirane trgovine. Trgovina dionicama u modalitetu kontinuirane trgovine započet će prvog sljedećeg trgovinskog dana nakon objave na internetskim stranicama.

4 Dražba uravnoteženja

Mehanizam dražbe uravnoteženja koristi se u trgovini dionicama i udjelima ETF-ova.

Na temelju odredbe članka 195. stavak 3. Pravila, Burza određuje dinamičke i statičke limite pokretanje dražbe uravnoteženja na temelju kriterija likvidnosti i/ili tržišta na koje je dionica, odnosno udjel ETF-a uvršten.

4.1 Kriterij likvidnosti

Pri definiranju kriterija za primjenu mehanizma dražbe uravnoteženja dionice i udjeli ETF-ova kojima se trguje u Modalitetu redovite trgovine se razvrstavaju u tri razreda po kriteriju likvidnosti uzimajući u obzir broj trgovinskih dana i prosječan dnevni promet u zadnjih 6 (šest) mjeseci.

Prilikom izračuna prosječnog dnevnog prometa iz izračuna se izuzimaju blok-transakcije i OTC transakcije.

Razredi likvidnosti su sljedeći:

1. razred – za dionice i udjele ETF-ova kojima se trgovalo 75% trgovinskih dana i imaju prosječan dnevni promet veći od 100.000,00 kuna;
2. razred – za dionice i udjele ETF-ova kojima se trgovalo 50% trgovinskih dana i imaju prosječan dnevni promet veći od 50.000,00 kuna;
3. razred –ostale dionice i udjele ETF-ova.

Ako dionica ili udjel ETF-a ispunjava uvjet broja trgovinskih dana, a ne ispunjava uvjet prosječnog dnevnog prometa, navedeni financijski instrument raspoređuje se u niži razred u odnosu na onaj razred u koji bi bio raspoređen na osnovi kriterija broja trgovinskih dana.

Iznimno, Burza može, za razdoblje koje ne može biti duže od 10 (deset) trgovinskih dana, donijeti odluku o razvrstavanju pojedine dionice ili udjela ETF-a u razred viši ili niži od razreda u koji bi isti bio razvrstan primjenom navedenih kriterija. Predmetna odluka se objavljuje na internetskim stranicama Burze.

4.2 Iznosi limita

4.2.1 Dionice i udjeli ETF-ova

4.2.1.1 Modalitet redovite trgovine

Prilikom određivanju limita promjene cijene dionice i udjeli ETF-ova kojima se trguje u modalitetu redovite trgovine razvrstavaju se u tri razreda po kriteriju likvidnosti.

Tablica 5. Iznosi limita za pojedine razrede likvidnosti dionica i udjela ETF-ova u modalitetu redovite trgovine.

Razred	Dinamički limit	Statički limit	Limiti za produljenu dražbu
1. razred	5%	10%	20%
2. razred	7,5%	15%	30%
3. razred	10%	20%	40%

4.2.1.2 Modalitet dražbe

Tablica 6. Iznosi limita za pojedine razrede likvidnosti dionica u modalitetu dražbe.

Razred	Dinamički limit	Statički limit	Limiti za produljenu dražbu
4. razred	30%	30%	60%

4.2.2 Obveznice i komercijalni zapisi

Tablica 7. Iznosi limita za dužničke vrijednosne papire.

	Dinamički limit	Statički limit	Limiti za produljenu dražbu
Državne obveznice	3%	6%	9%
Korporativne obveznice, prava i komercijalni zapisi	15%	30%	45%
Obveznice Fonda za naknadu oduzete imovine i municipalne obveznice	10%	20%	40%

4.3 Ukidanje limita

Prilikom objave javnosti redovnih i/ili izvanrednih informacija koje mogu utjecati na kolebanje cijene dionice ili udjela ETF-a, limiti promjene cijene se ne primjenjuju do kraja trgovinskog dana u kojem je izdavatelj obavijestio javnost o informaciji koja može utjecati na kolebanje cijene. Sljedeći trgovinski dan primjenjuju se limiti određeni prema kriteriju likvidnosti.

4.4 Referentna cijena

Referentna cijena za dinamičke limite jest cijena zadnje transakcije, bilo da je ostvarena putem dražbe ili u kontinuiranoj trgovini.

Referentna cijena za statičke limite je cijena zadnje transakcije ostvarena putem dražbe (modalitet dražbe, dražba otvaranja, dražba zatvaranja ili dražba uravnoteženja). Ako određenog trgovinskog dana nije bilo transakcija ostvarenih putem dražbe, kao referentna cijena uzima se zaključna cijena prethodnog trgovinskog dana.

5 Nalog sa skrivenom količinom

Nalozima sa skrivenom količinom nisu podržani u trgovini strukturiranim proizvodima i pravima.

Prilikom unosa naloga sa skrivenom količinom financijskih instrumenata, vidljiva količina mora iznositi najmanje 5% od ukupne količine navedene u nalogu.

5.1 Dionice i udjeli ETF-ova

Burza će svakog prvog petka u tromjesečju odrediti minimalni iznos vidljive količine i ukupne količine u nalogu sa skrivenom količinom za dionice i udjele ETF-ova. Pri definiranju minimalnog iznosa vidljive količine i ukupne količine u nalogu sa skrivenom količinom dionice i udjeli ETF-ova se razvrstavaju u razrede prema iznosu zaključne cijene na zadnji trgovinski dan mjeseca koji prethodi datumu razvrstavanja.

Zaključna cijena	Minimalna ukupna količina	Minimalna vidljiva količina
Manja od 1 kn	200.000	20.000
Veća ili jednaka 1 kn, a manja od 5 kn	80.000	8.000
Veća ili jednaka 5 kn, a manja od 10 kn	15.000	1.500
Veća ili jednaka 10 kn, a manja od 20 kn	10.000	1.000
Veća ili jednaka 20 kn, a manja od 50 kn	4.000	400
Veća ili jednaka 50 kn, a manja od 100 kn	1.500	150
Veća ili jednaka 100 kn, a manja od 250 kn	800	80
Veća ili jednaka 250 kn, a manja od 500 kn	300	30
Veća ili jednaka 500 kn, a manja od 750 kn	150	15
Veća ili jednaka 750 kn, a manja od 1.000 kn	100	10
Veća ili jednaka 1.000 kn, a manja od 5.000 kn	70	7
Veća ili jednaka 5.000 kn, a manja od 10.000 kn	20	2
Veća ili jednaka 10.0000 kn	10	1

5.2 Obveznice i komercijalni zapisi

Ukupna količina za obveznice i komercijalne zapise nominirane u eurima mora iznositi najmanje 10.000, a vidljiva količina najmanje 1.000.

Ukupna količina za obveznice i komercijalne zapise nominirane u kunama mora iznositi najmanje 75.000, a vidljiva količina najmanje 7.500.

7. Kratka prodaja

Član je obavezan dostaviti Burzi obavijest o izvršenim transakcijama prodaje pozajmljenih financijskih instrumenata odnosno kupnje radi povrata zajma iz članka 227. st. 2. Pravila u obliku Excel datoteke na obrascu koji je dostupan na internetskoj stranici Burze.

Navedena obavijest dostavlja se Burzi najkasnije do 15:00 sati sljedećeg trgovinskog dana na adresu elektronske pošte *nadzor@zse.hr*.

6 Oznaka vrste računa i broj računa za namiru

Nastavno na članak 182. i 183. Pravila, Burza određuje način unosa oznake vrste računa i broj računa za namiru u SKDD-CCP Smart Clear d.d. (dalje u tekstu: SKDD-CCP).

6.1 Način unosa vrste računa i računa za namiru

Prilikom unosa naloga u trgovinski sustav, član je dužan odabrati vrstu računa i upisati broj računa za namiru u SKDD-CCPu na sljedeći način:

1. u slučaju unosa naloga za pojedinačnog ulagatelja koji nije izdvojeni klijent, član je dužan kao vrstu računa odabrati predefimirani račun klijenta (A);
2. u slučaju unosa naloga za pojedinačnog ulagatelja koji je izdvojeni klijent, član je dužan kao vrstu računa odabrati predefimirani račun klijenta (A) i upisati broj računa za namiru izdvojenog klijenta u tekst polje;
3. u slučaju unosa naloga za vlastiti račun člana, član je dužan kao vrstu računa odabrati vlastiti račun člana (P), pri čemu isti smije koristiti jedino u slučaju trgovanja za vlastiti račun;
4. u slučaju unosa ponude održavatelja tržišta, član je dužan kao vrstu računa odabrati račun održavatelja tržišta (D).

6.2 Izmjena podataka

Odmah nakon što uoči pogrešno unesenu vrstu računa i/ili broj računa za namiru, član je dužan podnijeti zahtjev za izmjenu istog. Uz zahtjev za izmjenu, član je dužan dostaviti i presliku ispisa iz knjige naloga sukladno kojem je nalog unesen u trgovinski sustav.

Zahtjev za izmjenu podataka dostavlja se Burzi na adresu elektronske pošte nadzor@zse.hr.

Burza će na zahtjev člana izmijeniti vrstu računa i/ili broj računa za namiru u bazi podataka koja sadrži podatke o transakcijama.

7 Blok-transakcije

Na temelju odredbe članka 217. stavak 2. Pravila, Burza određuje minimalnu veličinu i druge parametre blok-transakcija određenim financijskim instrumentima.

7.1 Dogovorene transakcije

Blok transakcija je transakcija financijskim instrumentima uvrštenim na uređeno tržište ili primljenim u trgovinu na CE Enter tržište, koja svojom veličinom prelazi uobičajenu veličinu tržišta, dogovorena bilateralno, a sklopljena putem trgovinskog sustava Burze. Pri tome član Burze poduzima jednu od sljedećih zadaća:

- a) trguje za vlastiti račun s drugim članom koji djeluje za račun klijenta
- b) trguje s drugim članom, pri čemu oba izvršavaju naloge za vlastiti račun
- c) djeluje kako za račun kupca tako i za račun prodavatelja
- d) djeluje za račun kupca, dok drugi član djeluje za račun prodavatelja
- e) trguje za vlastiti račun izvršavajući nalog klijenta.

7.2 Minimalna veličina blok-transakcija

Minimalna veličina blok-transakcija za obveznice iznosi 3.000.000,00 kn.

Minimalna veličina blok-transakcija za dionice iznosi 2.000.000,00 kn.

8 Maksimalni broj naloga

Na temelju odredbe članka 32. Pravila, Burza određuje maksimalni dopušteni broj naloga koje član može unijeti u trgovinski sustav u jedinici vremena. Član može unijeti maksimalno 20 naloga u sekundi. Član može zakupiti dodatne kapacitete direktno od Bečke burze.

9 Prijelazne i završne odredbe

Ovaj Priručnik stupa na snagu 07. srpnja 2017. godine.

Na dan stupanja na snagu ovog Priručnika prestaje važiti Trgovinski priručnik od 13. lipnja 2016. godine.